

TARBIJAVAIIDLUSTE KOMISJONI OTSUS

Asja number 19-1/24-08802
Otsuse kuupäev 27.11.2024
Komisjoni koosseis Taavi Hein

Tarbija
Kaupleja Osaühing EUROPARK ESTONIA (10811490)

Tarbija nõue Leppetrahvi tühistamine või summa vähendamine 55 eurolt 15 eurole

Resolutsioon:

1. Tarbija avaldus rahuldada. Tarbija ei kohustu kauplejale leppetrahvinõuet nr 0780 9042 4134 2590 täitma, kuivõrd kaupleja parkimistingimuste p 7 esimene lause on VÕS § 42 lg 3 p 5 mõttes tühine tüüptingimus.
2. Komisjoni otsus täidetakse 30 päeva jooksul, arvates selle Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti veebilehel avaldamise päevale järgnevast päevast. Kui vaidlevad pooled ei nõustu komisjoni otsusega, on neil õigus pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohtusse.

Asjaolud:

Tarbija parkis 09.04.2024 oma sõiduki aadressil Akadeemia 35, kus parkimisaja fikseerimisel parkimiskellaga kehtib tasuta parkimine 1 tund.

Tarbija ei märganud parkimistingimusi ja unustas parkimiskella panemata. Kaupleja väljastas parkimistrahvi parkimistasu maksmata jätmise eest summas 55 eurot. Trahvi maksetähtjaks oli märgitud 16.04.2024, klausliga *Makstes hiljemalt 16.04.2024 kuulub tasumisele 15,00 EUR.*

Tarbija esitas vaide trahvi tühistamiseks. Kaupleja vaiet ei rahuldanud, kuid vähendas trahvisummat 15 eurole, kui tarbija tasub trahvi enne 23.04.2024.

24.04.2024 palus tarbija ühe päeva pikendust vähendatud makse tasumiseks, sest ei jõudnud eelmiseks päevaks tasuda. Kaupleja pikendust ei andnud ja teatas, et nüüd kehtib täissumma 55 eurot.

Tarbija leidis, et trahvinõue ei ole õigustatud ei 15 ega 55 euro ulatuses:

Trahv ei ole põhjendatud sellespärast, et tarbija ei parkinud parklas üle 1 tunni - auto oli just pesust tulnud ja kaetud veepiiskadega, mis on näha kaupleja tehtud piltidel.

Suurem summa nõudmine ei ole tarbija hinnangul kooskõlas kohtupraktikaga. Tarbija sai aru, et 40 eurot on sissenõudmiskulu.

Tarbijale on arusaamatu, kuidas on kooskõlas õigusaktidega trahvil kahe erineva summa nõudmine samaks maksetähtjaks ning *millisele õigusaktile tugineb 40€ lisamine*.

Kaupleja seisukoht:

Kokkuvõtvalt on tarbija leidnud, ta ei märganud tasulise parkimisala liikluskorraldusvahendeid ning ei nõustu leppetrahvi väljastamise alusega.

Parkimislepingus on välja toodud maksimaalne leppetrahvi suurus mida kaupleja võib vastavaid asjaolusid arvesse võttes alati vähendada, luues leppetrahvi saajale sellega soodsam olukord. See tuleneb privaatautonomia ehk iseotsustamise õiguse printsiipidest. Kuna tarbija kaupleja seatud tingimusi ei täitnud, rakendus leppetrahviga määratud 55 euro suurune leppetrahv mis muutus sissenõutavaks 17.04.24.

Kaupleja on tõendanud, et parkimisala on kogu ulatuses ning ööpäev läbi tasuline ning tasuta aeg (1h) kehtib vaid parkimise alustamise fikseerimisel parkimiskellaga. Tarbija on ise korduvalt kinnitanud, et ta parkimiskella parkimisalal ei kasutanud. Seega on üheselt selge, et ta rikkus sellega parkimistingimusi mistõttu tal ka tasuta parkimisõigus puudus, mistõttu leppetrahvi väljastamine on õiguspärane.

Leppetrahv on oma olemuselt võlaõiguslik sanktsioonimeede, millega reageeritakse lepingulise suhte rikkumisele. Pooled lepivad kokku lepingu rikkumise tagajärgedes ja sanktsiooni, ehk leppetrahvi suuruses. Ei saa olla vaidlust selle üle, et pooled olid parkimislepingu sõlmimisega leppetrahvi suuruses kokku leppinud.

Komisjoni põhjendus:

Komisjon, olles tutvunud vaidluse aluseks olevate asjaolude, esitatud tõendite ja poolte taotlustega, leiab, et tarbija nõue tuvastada leppetrahvi, s.o kaupleja kehtestatud tüüptingimuse tühisus, kuulub rahuldamisele. Komisjon põhjendab enda seisukohta alljärgneva.

Komisjon käsitleb esmalt kaupleja õigust nõuda tarbijalt leppetrahvi, sh kaupleja kehtestatud ja parkimiskorda reguleerivate tüüptingimuste lepingu osaks saamist. Teisena hindab komisjon, kas leppetrahvi nõudmise aluseks olev kaupleja kehtestatud tüüptingimus on tarbijat ebamõistlikult kahjustav ning seejärel selgitab komisjon pooltele, millistel tingimustel on kauplejal õigus panna leppetrahvi suurus sõltuma leppetrahvi maksetähtpäeva saabumisest.

Kaupleja ja tarbija on sõlminud lepingu VÕS § 8 lg 1 mõttes. Tarbija parkis enda sõiduki kaupleja poolt opereeritavas eraparklas aadressil X, parkimistsoonis Y. Kaupleja parkimiskorraldaja kontrollis kell 13:42 tarbija sõiduki parkimisõigust, kuid tuvastas, et sõiduki parkimise eest ei ole tasu makstud, mistõttu vormistati tarbijale vastavalt parkimislepingu tingimuste p-le 7 leppetrahvinõue nr 0780904241342590 summas 55,00 eurot. Kaupleja peab vajalikuks märkida, et parkimisala on kogu ulatuses ning ööpäev läbi tasuline ning tasuta aeg (1h) kehtib vaid parkimise

alustamise fikseerimisel parkimiskellaga.

Komisjon on tuvastanud, et kaupleja poolt viidatud parkimistingimuste p-ga 7 on kaupleja kehtestanud tingimuse, mille kohaselt parkimislepingu rikkumise korral kohustub sõiduki kasutaja tasuma kauplejale leppetrahvi 60 eurot. Rikkumise jätkudes võib vähemalt 24 tunni möödudes eelmisest leppetrahvinõudest esitada uue leppetrahvinõude. Leppetrahvi tasumine ei asenda parkimistasu maksmist.

Tarbija on esitanud kauplejale vastuväite, mille kohaselt vaidlusalusele alale sisenedes ei pannud ta vastavaid märke tähele ning seetõttu jäi kell parkimisaja alustamise seisuga kasutamata (*Olen vastavas Coop kaupluses käinud ja ei ole tõesti märganud, et sinna on tekkinud parkimistasu korraldavad sildid*). Tarbija on samaaegselt vastuolulisel seisukohal, et kuivõrd tarbija hoopis unustas parkimiskella kasutada, siis ei ole leppetrahvi tegemine põhjendatud. Komisjon tarbija seisukohtadega ei nõustu.

Komisjon leiab, et parkimisala tähistust pidi tarbija märkama, kuivõrd iga liikleja, liikluse korraldaja ja muu isik peab järgima liiklusalaste õigusaktide nõudeid, muu hulgas olema liikluses hoolikas (vt LS § 14 lg 2). Juht, kes asub liikluses, peab ennast kurssi viima õigusaktides sätestatud normidega ning järgima liiklusemärke. Isegi siis, kui sõidukijuht pargib alale mida ta ekslikult tasuliseks parkimisalaks ei pea, ei saa ta eksimuse korral viidata sellele, et ta ei näe või ei suutnud jälgida liiklusemärke või ei ole end kurssi viinud liikluskorraldusega ja kui tarbija enda eksimusele viitab, ei vabane ta kohustuste täitmisest.

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi poolt 22.02.2011 vastuvõetud "Liiklusemärgide ja teemärgiste tähendused ning nõuded fooridele" § 10 lg 1 mõttes näitab märk 38 sellel kujutatud teise liiklusemärgi kehtivust kogu alal. Seevastu viidatud määruse § 10 lg 2 kohaselt märk 39 lõpetab märgiga 38 kehtestatud liikluskorra. Kuna tsoonis X tasulisse parkimisalasse sisenevatel lõikudel on üles pandud tasulise parkimise mõjuala algust tähistavad liiklusemärgid (mitte segamini ajada platsil olevate parkimistingimustega), siis pidi tarbija mõistma, et ta pargib tasulisel parkimisalal sõltumata varasemast tasulise parkimiskorra puudumisest (juhul, kui peab paika, et varasemalt oli tegemist tasuta parkimisalaga). Kui tarbija oli sisenenud tasulisele parkimisalale ega möödunud mõjuala lõpetavast märgist, siis pidi tarbija järeldama, et tasuline parkimisala ei ole lõppenud. Parkimise alustamisel oli juhil täiendavalt võimalus kontrollida, kas ta on alas sees või alast väljunud ja kahtluse korral võtta tarvitusele abinõusid, et selles veenduda. Komisjon on ka varasemas praktikas märkinud, et objektiivselt ei ole komisjonil võimalik anda tarbijale ammendavaid juhiseid, kuidas sõidukijuht peaks veenduma, et ta tasulise parkimisala korraldust õigesti mõistaks. Liikluskorraldusega saab tutvuda juba enne sõidu alustamist, vastavalt on internetis avalikustatud kaupleja kodulehel skeemid, mille abil saab üksikasjalikult kontrollida, missugune ala ühe või teise tänava juures asub ja milliste ehitistega parkimisala piirneb. Isegi eeldades, et tarbija on aastaid samasse kohta parkinud kas enne parkimisala tasuliseks muutumist või tasulise parkimisala korral parkimise eest trahvi saamata ning arvesse võttes, et suurel parkimisalal ei pruugi parkimisala pikkuse ja laiuse tõttu liiklusemärgid koheselt silma hakata, ei saa sellega vabandada nn eksimust või parkimiskorraldusest mitteamusaamist. Liikluseadus kohustab liiklejat olema hoolikas ja erandeid ei õigusta ka tarbija harjumus ning sellest tingitud kujutus ebaõigetest asjaoludest.

Parkimisalale parkides on teenuse potentsiaalsel kasutajal võimalik praegusel juhul teenuse ja parkimistingimustega tutvuda. Teenuse kasutaja pidi mõistma, et alal kehtivad teenusepakkuja

poolt kehtestatud tingimused, sealhulgas kohustus teenuse eest tasuda ja kohustus täita muid parkimistingimusi. Sellised tingimused olid tarbijale nähtaval kohal ja parkijal oli mõistlik viis ning võimalus nendega tutvumiseks.

VÕS § 37 lg 1 kohaselt võivad tüüptingimused saada lepingu osaks kahel alternatiivsel viisil: 1) tüüptingimused on lepingu osaks, kui tingimuse kasutaja enne lepingu sõlmimist või sõlmimise ajal neile kui lepinguosale selgelt viitas ja teisel lepingupoolel oli võimalus nende sisust teada saada (esimene lause); 2) tüüptingimused on lepingu osaks ka siis, kui lepingu sõlmimise viisist tulenevalt võis nende olemasolu eeldada ja teisel lepingupoolel oli võimalus nende sisust teada saada (teine lause).

VÕS § 37 lg 1 mõlema alternatiivi puhul peab olema täidetud eeldus, et kostjal oli võimalus tüüptingimuste sisust teada saada. Komisjon rõhutab, et määrav ei ole tingimuste sisuga tegelik tutvumine, vaid võimalus nende sisust teada saada ehk võimalus nendega tutvuda (vt ka Riigikohtu 23. märtsi 2011. a otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-2-11, p 13). Tarbijal oli praegusel juhul võimalik tüüptingimuste sisuga tutvuda. Kaupleja on tõendanud, et parkimiskorraldust reguleerivad tingimused on selgelt nähtaval kohal ning neid ei ole võimalik mitte märgata. Komisjon nõustub kauplajaga, et vastavalt üldtingimustele loetakse sõiduki parkimisega sõiduki kasutaja nõustumus parkimislepingu sõlmimiseks parkimislepingu tingimustel antuks. LS § 2 p 49 järgi on parkimine sõiduki ettekavatsetud seisma jätmise kauemaks, kui seda on vaja sõitjate peale- või mahaminekuks või veose laadimiseks. Seega on tarbijale loodud mõistlik võimalus parkimistingimustega tutvuda enne lepingu sõlmimist.

Tarbija on esitanud kauplajale vastuväite, mille kohaselt pidanuks leppetrahvi alus olema hoopis parkimiskella ununemine või kohustusest mitteteadmine, mitte aga parkimise eest maksmata jätmine. Ühtlasi on tarbija esitanud kauplajale küsimuse, kas märgitud alustel ei peaks olema erinevad trahvimäärad. Tarbija seesugune käsitus on elukauge, objektiivselt realiseerimatu ning ebaloogiline, kuivõrd kauplajal ei ole võimalik teha järeldusi tarbija tajus, eelkõike tuvastada kas tarbija jättis parkimiskella kasutamata kogemata või ignoreeris liiklusemärgi teadlikult. Isegi juhul, kui tarbijal oli kiire, tarbija unustas parkimiskella kasutamata või ilmnis muu subjektiivne takistus, siis ei tasunud tarbija teenuse eest sõltumata mõnest nimetatud asjaolust. Ka juhul, kui tarbija tegelikkuses unustas parkimiskella kasutada, siis ei muuda see fakti, et tarbija jättis teenuse eest tasumata.

Tarbija vaidleb vastu leppetrahvi suurusele (55 eurot). Tarbija vastuväite valguses tuleb komisjonil hinnata, kas kauplaja tüüptingimus, millega kauplaja on kehtestanud leppetrahvi kohustuse, on tarbijat ebamõistlikult kahjustav või mitte.

VÕS § 42 lg 3 p 5 kohaselt on tüüptingimus tarbijat ebamõistlikult kahjustav, kui tüüptingimusega nähakse ette, et teine lepingupool peab oma kohustuse rikkumise korral maksma tingimuse kasutajale ebamõistlikult suurt leppetrahvi, ebamõistlikult suurt kindlaksmääratud suuruses kahjuhüvitist või muud hüvitist, või kui teiselt lepingupoolelt võetakse võimalus tõendada tegeliku kahju suurust.

Parkimistingimuste p-i 7 (esimese lause) järgi kohustub tarbija tasuma parkimistingimuste rikkumise korral kauplajale leppetrahvi summas 60 eurot. Kaupleja esitatud tõenditelt nähtub, et kõnealusel parkimisalal maksab 30 minutit parkimist 0,5 eurot ja 24 tundi parkimist 5 eurot. Järelikult on kauplaja poolt kehtestatud parkimistingimuste p-i 7 esimene lause tarbijat

ebamõistlikult kahjustav, kuivõrd tingimusega nähakse ette tarbijale 12 korda suurem leppetrahvi määr võrreldes 24 tunni eest küsitava parkimistasu määraga. Rikkumise jätkudes võib vähemalt 24 tunni möödudes eelmisest leppetrahvinõudest esitada kaupleja tarbijale uue leppetrahvinõude (parkimistingimuste p 7 II lause). Seega oleks kauplejal tüüptingimuste p-i 7 esimese lause kehtivust eeldades õigus teha tarbijale ühe ööpäeva möödudes leppetrahvi täiendavalt 60 eurot, mis moodustaks proportsiooni 10 eurot (2 x 24h parkimistasu) ja 120 eurot leppetrahvi, kahe ööpäeva möödudes 15 eurot ja 180 eurot jne.

Komisjon ei nõustu tarbija väitega, mille kohaselt ei saa leppetrahv olla praegusel juhul kõrgem põhinõudest ehk parkimistasust. Parkimislepingute puhul tuleb arvestada konkreetse teenuse eripära, mistõttu ei ole põhjendatud parkimisteenuste lepingute puhul asuda seisukohale, et leppetrahv ei või olla parkimistasust kõrgem. Kuigi kaupleja on jätnud endale õiguse lisaks leppetrahvile nõuda kauplejalt sisse ka parkimistasu, siis ei motiveeriks parkimistasu mitteületav leppetrahv liiklejaid piisavalt parkimisteenuse eest tasuma ning lepingut kohaselt täitma. Näiteks praegusel juhul tähendaks see seda, et kaupleja ei saaks tarbijalt nõuda suuremat leppetrahvi kui 5 eurot põhjusel, et maksimaalne parkimistasu ööpäeva eest on vaidlusalusel parkimisalal 5 eurot. Võib eeldada, et leppetrahv ei täida sellisel juhul enda funktsiooni. Leppetrahvi eesmärk on sundida rikkumises olev pool kas kohustuse täitmisele või kahju hüvitamisele (vt VÕS § 158 lg 1 ja § 159 lg 1). Kuivõrd kaupleja kehtestatud tüüptingimuste p-st 7 tuleneb, et kauplejal säilib õigus nõuda lisaks leppetrahvile ka parkimistasu, siis on sellest järeldatav, et kaupleja kehtestatud leppetrahv on suunata teenuse tarbijat kohustuse täitmisele, mitte aga kahju hüvitamisele. Komisjoni hinnangul ei tohiks leppetrahv ületada parkimistasu enam kui kaks korda. Praegusel juhul võinuks seega maksimaalne leppetrahvi summa olla 10 eurot. Kui aga parkimisalal kehtinuks näiteks 24 tunni parkimise eest tasu maksmise kohustus summas 20 eurot, siis oleks maksimaalne mõistlik leppetrahv parkimistasu maksmise kohustuse rikkumise puhul 40 eurot ning 60 eurot oleks mõistlik ainult juhul, kui 24 tunni eest tekkis parkimistasu maksmise kohustus 30 eurot.

VÕS § 39 lg 2 teise lause kohaselt, kui tingimuse saab jagada mitmeks üksteisest sõltumatuks osaks, jääb ühe osa tühisuse korral tingimus muus osas kehtima. Kaupleja kehtestatud tüüptingimus on tühine vaid osas, millega sõiduki kasutaja kohustub tasuma parkimislepingu rikkumise korral leppetrahvi 60 eurot (esimene lause). Muus osas tüüptingimus kehtib.

Lähtudes ülaltoodust, rahuldab komisjon tarbija avalduse. Tarbija ei kohustu kauplejale tühise tüüptingimuse alusel leppetrahvi tasuma. Kuigi kaupleja nõudis tarbijalt leppetrahvi tegelikkuses 55 eurot, siis ei oma see mõju leppetrahvi aluseks olevale tüüptingimusele. Leppetrahv ei saa kehtida ilma kokkuleppeta (VÕS § 158 lg 1). Ka 55 euro nõudmisel oli leppetrahv 11 korda kõrgem, kui parkimise põhitasu.

Kuivõrd pooltel on tekkinud ka vaidlus küsimuses, kas kauplejal on leppetrahvi summat õigus võimalik leppetrahvi tasumiseks määratud maksetähtaja sees muuta või mitte, siis selgitab komisjon pooltele õigusselguse saavutamiseks üldist kaupleja õigust leppetrahvi summat muuta ja üldist tarbija kohustust kaupleja poolt määratud leppetrahv tasuda.

Kauplejal on õigus leppetrahvi summat tarbija kasuks vähendada leppetrahvi tasumiseks määratud tähtaja kestel tingimuslikult. Kauplejal on põhimõtteline õigus vähendada tarbija kohustust leppetrahvi tasumiseks, kui tarbija tasub vähendatud leppetrahvi kauplejale enne leppetrahvi tasumiseks määratud algset tähtpäeva.

VÕS § 82 lg 1 sätestab, et kui kohustuse täitmise tähtpäev on kindlaks määratud või tuleneb võlasuhte olemusest, tuleb kohustus täita sellel tähtpäeval. TsÜS § 136 lg 1 kohaselt määratakse tähtpäeva saabumine tähtaja või kindlaksmääratud sündmusega. VÕS § 82 lg 7 sätestab, et kohustus muutub sissenõutavaks, kui võlausaldajal on õigus nõuda kohustuse täitmist. Kui lepingust ei tulene teisiti, võib võlausaldaja nõuda kohustuse täitmist kohustuse täitmise tähtpäeva või kohustuse täitmiseks ettenähtud tähtaja möödumisel. Seega on määratud leppetrahvi tasumiseks määratud üldjuhul kindel kuupäev (tähtpäev) ja tähtpäeva möödumisel muutub leppetrahv sissenõutavaks. Komisjon nõustub kaupleja loogikaga, mille kohaselt kaupleja pakub kompromissi korras tarbijale enne tähtpäeva saabumist võimalus tasuda algselt määratud leppetrahvist väiksem summa. Kui tarbija seda tasumisega aktsepteerib, loobub kaupleja ülejäänud leppetrahvi nõudest. Kaupleja peab vajalikuks märkida, et kuivõrd leppetrahvi väljastamise ajal ei ole kauplejale teada sõidukit parkinud isik, siis tehaksegi kaupleja poolt kompromissettepanek tarbijale väljastatud leppetrahvil. Komisjon nõustub kaupleja käsitlusega. Tarbijale luuakse esialgsest soodsam olukord ning antakse võimalus lepingus kokkulepitud leppetrahv tasuda oluliselt väiksemas summas võrreldes summaga, mille nõudmiseks on kaupleja õigustatud. Siiski tuleb kauplejal järgida õigust leppetrahvi vähendada summast, mille nõudmine on koosõlas leppetrahvi regulatsiooni ning komisjoni antud juhustega. Praegusel juhul olnuks kauplejal õigus leppetrahvi vähendada summast 10 eurot. Lepptrahvi ei ole võimalik vähendada nõudest, mille aluseks olev tüüptingimus on tühine.

TKS § 60 lg 2 järgi kui pooled komisjoni otsusega ei nõustu ja seda ei järgi võivad nad pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohtusse.

Taavi Hein

/allkirjastatud digitaalselt/